



Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Sekretarz Stanu
Krzysztof Bolesła

DFE-WNF.050.65.2025.AS
3914974.15853863.12780221
Warszawa, 29-08-2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: interpelacji Posłanki Darii Gosek-Popiołek w sprawie Programu „Czyste Powietrze” (K10INT11101)

Szanowny Panie Marszałku,

poniżej przedstawiam odpowiedzi na zadane pytania, przygotowane na podstawie informacji otrzymanych od Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: NFOŚiGW), dotyczące realizacji Programu „Czyste powietrze” (dalej: Program).

1. Dlaczego NFOŚiGW dopiero teraz rozpoczął prace nad rozwiązaniami dla oszukanych beneficjentów programu „Czyste Powietrze”?

NFOŚiGW niezmiennie traktuje wsparcie dla beneficjentów Programu jako priorytet. NFOŚiGW wspólnie z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej (dalej: wfośigw), Ministerstwem Klimatu i Środowiska (dalej: MKiŚ) oraz partnerami Programu np. gminnymi operatorami, podejmuje działania informacyjno-edukacyjne oraz promocyjne, które podnoszą świadomość na temat tego jak unikać nieuczciwych praktyk związanych z Programem.

NFOŚiGW reagował na bieżąco na pojawiające się niejasności i drobne nieprawidłowości w Programie, tam gdzie to możliwe wydając wytyczne i rekomendacje, a w części przypadków wprowadzając stosowne zmiany do procedur Programu.

Jednym z przykładów wprowadzenia mechanizmów zabezpieczających beneficjentów Programu jest uruchomiony ogólnopolski system operatorów, których rolę w nowej wersji Programu pełnią wfośigw i gminy. Jest to rozwiązanie wypracowane w szczególności w kontekście ochrony beneficjentów z najwyższym poziomem dofinansowania – osób o najniższych dochodach, często zagrożonych ubóstwem energetycznym. Ma to na celu ograniczenie nadużyć, które miały miejsce w poprzednich edycjach Programu, takich jak nieuczciwe praktyki akwizytorów/wykonawców, podpisywanie niekompletnych dokumentów czy niewłaściwa realizacja inwestycji.

Należy wyjaśnić, że w związku ze znaczącym wzrostem liczby wniosków o dofinansowanie składanych w 2024 r. oraz w efekcie podpisanych umów z prefinansowaniem, w 2024 r. i pierwszej połowie 2025 r. kończą się terminy rozliczenia zaliczek przez beneficjentów / wykonawców. Zatem kwestia poszkodowanych beneficjentów w kontekście nierozliczonych zaliczek pojawiła się relatywnie niedawno. Natomiast w związku ze wzrostem liczby zgłoszeń dotyczących nieuczciwych praktyk przez firmy wykonawcze,

NFOŚiGW podejmuje również inne działania mające na celu wypracowanie skutecznych i zgodnych z prawem rozwiązań. Celem jest zapewnienie realnego wsparcia osobom poszkodowanym, przy jednoczesnym zachowaniu transparentności i odpowiedzialności finansowej.

2. Ogłoszono, że jednym z rozważanych rozwiązań jest czasowe wstrzymanie windykacji środków od poszkodowanych beneficjentów. Czy to oznacza wstrzymanie już rozpoczętych i przeprowadzonych windykacji przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska? Ile postępowań windykacyjnych zostało wszczętych przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej od stycznia 2025 roku do teraz? Proszę o przedstawienie informacji w podziale na miesiące i województwa.

Sukcesywnie wprowadzane są zmiany proceduralne w ramach Programu, które mają umożliwić lepszą ochronę beneficjentów, którzy zostali oszukani przez nieuczciwych wykonawców.

Jako jedno z takich rozwiązań rozważane jest objęcie czasowym wstrzymaniem postępowań windykacyjnych już wszczętych, w szczególności tych, które dotyczą osób działających w dobrej wierze, a które padły ofiarą nieuczciwych wykonawców.

NFOŚiGW finalizuje zbieranie danych odnośnie liczby postępowań windykacyjnych wszczętych od stycznia 2025 r. Będą one znane we wrześniu 2025 r.

3. Czy możliwym jest, by NFOŚiGW utworzył dedykowaną pokrzywdzonym infolinię zgodnie z sugestią Polskiego Alarmu Smogowego? Czy wypracowana zostanie propozycja systemowego wsparcia oszukanych beneficjentów przez nieuczciwych firm, czy jedyną możliwością dla nich na odzyskanie środków będzie droga sądowa?

Wobec sygnałów o nieprawidłowościach w ramach Programu, wfośiGW realizujące umowy o dofinansowanie z poszczególnymi beneficjentami, podjęły się uruchomienia kanałów pomocy dla pokrzywdzonych. Pierwsze wfośiGW już zgłaszają uruchomienie własnego dedykowanego punktu pomocy lub / infolinii dla osób poszkodowanych. Współpracę w zakresie organizowania darmowej pomocy prawnej podjęły WFOŚiGW w Opolu i WFOŚiGW w Katowicach (z Okręgowymi Izbami Adwokackimi), natomiast WFOŚiGW w Łodzi planuje współpracę z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Informacje o działaniach NFOŚiGW w tym zakresie zostały zawarte w odpowiedzi na pytanie nr 4 i 5.

4. Jakie konkretne inne rozwiązania dotyczące programu Czyste Powietrze i oszukanych beneficjentów zostaną zaproponowane? Szczególnie w jaki sposób Fundusz zamierza zidentyfikować osoby, które zostały oszukane przez nieuczciwe firmy, i czy zostanie powołana specjalna komisja lub zespół do analizy tych przypadków?

W ramach powołanej przez NFOŚiGW grupy roboczej, do której zaproszeni zostali przedstawiciele MKiŚ, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, Prokuratury Krajowej, Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, opracowywane są rozwiązania prawne mające na celu wzmocnienie ochrony beneficjentów poszkodowanych przez nieuczciwych przedsiębiorców.

Prace grupy skupiają się nad pomocą beneficjentom poszkodowanym przez nieuczciwych wykonawców, w przypadku, gdy działali oni w zaufaniu do instytucji publicznych i nie mieli wpływu na zaistniałą sytuację. Grupa proponuje rozwiązania obejmujące m.in. propozycje zmian ustawowych.

Warto dodać, że jest już dostępny poradnik dla osób poszkodowanych przez nieuczciwych wykonawców, w którym zebrane zostały informacje i wskazówki dotyczące możliwości uzyskania pomocy, który dostępny jest pod adresem <https://czystepowietrze.gov.pl/dobrania/poradniki-dla-beneficjenta/poradnik-dla-poszkodowanych>

Ponadto, NFOŚiGW prowadzi kampanię informacyjną pod hasłem: Nie daj się oszukać – sprawdź, zanim zaufasz! oraz, jak to już zostało wskazane w odpowiedzi na pierwsze z pytań, prowadzone są szeroko zakrojone działania informacyjne i kampanie promujące zasady Programu we współpracy z wfośigw i gminami.

Wśród proponowanych innych działań znajdują się:

- przygotowanie kryteriów do ustanowienia listy rekomendowanych wykonawców,
- wzmocnienie mechanizmów kontroli dokumentacji,
- kampania informacyjna dla beneficjentów,
- uproszczenie procedur zgłaszania nieprawidłowości.

5. Czy NFOŚiGW posiada dane, ile osób poszkodowanych zgłosiło się już w tej sprawie oraz czy Fundusz prowadzi rejestr w tej sprawie? Jakie mechanizmy kontrolne zostaną wprowadzone, aby w przyszłości zapobiec podobnym sytuacjom i lepiej chronić beneficjentów programu?

NFOŚiGW utworzył rejestr zgłoszeń od beneficjentów, którzy informują o nieprawidłowościach. W prowadzonym rejestrze zgłoszeń dotyczących poszkodowanych beneficjentów (stan na 15.08.2025 r.) liczba zidentyfikowanych zgłoszeń wynosi: 158. Najczęściej zgłaszane problemy to:

- wyłudzenia maksymalnych kwot dotacji przez wykonawców,
- brak realizacji umów (prace nie zostały wykonane w ogóle lub w niepełnym zakresie mimo pobrania zaliczek),
- brak jasnych informacji dla beneficjentów o możliwościach prawnych,
- problemy z rozliczeniami i kontrolą jakości prac.

Dane te są wykorzystywane do oceny skali problemu oraz planowania działań naprawczych. W opracowaniu jest procedura identyfikacji przypadków wymagających interwencji.

Przypomnę, że po wdrożeniu od 31.03.2025 r. nowej wersji Programu, która wprowadziła szereg usprawnień mitygujących ryzyka nadużyć, wzmocniony został m.in.: system kontroli przedsięwzięć, oraz weryfikacja podmiotów (wykonawców) pod kątem wiarygodności realizacji projektów.

6. Jakie rozwiązania dotyczące Czystego Powietrza i uczciwych firm, które od miesięcy czekają na wypłatę środków za zrealizowane poprawnie projekty termomodernizacji, zostaną zaproponowane? W komunikacie z 9 lipca 2025 r. Związek Pracodawców Czystego Powietrza informuje, że zaległości w wypłatach sięgają sierpnia 2024, a wielu firmom grozi bankructwo.

NFOŚiGW prowadzi działania mające na celu przyspieszenie wypłat dla tych podmiotów, które prawidłowo zrealizowały projekty. Dla usprawnienia obsługi wniosków o płatność została opublikowana tabela kosztów jednostkowych dla wniosków finansowanych z KPO i FEnIKS (dostępna pod adresem: <https://czystepowietrze.gov.pl/wazne-komunikaty/przyspieszamy-wycene>). Tabela jest też odpowiedzią na zawyżanie kosztów jednostkowych termomodernizacji objętych dotacjami. Pomaga ona beneficjentom Programu w szacowaniu wydatków, które są objęte dotacją. Ułatwia także ocenę ofert wykonawców i przyspiesza ocenę wniosków o płatność.

Jednocześnie, na podstawie postulatów wykonawców zostały przygotowany zbiór wytycznych i zasad dla wfośigw, m.in.:

- nadanie przez wfośigw najwyższego priorytetu rozpatrywaniu i rozliczaniu wszystkich prawidłowo złożonych wniosków o płatność w 2024 r. i wypłata dotacji najpóźniej do 30.09.2025 r.;
- wypłata środków przez WFOŚiGW w ciągu 3 dni roboczych od zatwierdzenia wniosku o płatność;
- rekomendacja, aby w przypadku, gdy jedyną wątpliwością jest wysokość stawek kosztów jednostkowych, realizowane były możliwie bezzwłocznie płatności w wysokościach odpowiadających stawkom kosztów opublikowanych na stronie <http://czystepowietrze.gov.pl> ;
- wypłata przez WFOŚiGW dotacji nie później niż w ciągu 60 dni od złożenia przez beneficjenta kompletnych wyjaśnień lub uzupełnienia dokumentów.

Zbiór wytycznych jest dostępny pod adresem: <https://czystepowietrze.gov.pl/wazne-komunikaty/usprawnienie-procedur-rozpatrywania-wnioskow-o-platnosc> .

7. Ile wniosków o płatność, które są złożone, pozytywnie zweryfikowane i zatwierdzone do wypłaty oczekuje wciąż na realizację (ze wszystkich 16 WFOŚ)? Jakiej kwoty dotyczą te wnioski?

Na 14.08.2025 r. wfośigw przekazały informacje o 5 300 wnioskach o płatność, które są złożone, pozytywnie ocenione i jeszcze nie wypłacone, na łączną kwotę 118 735 864 zł.

8. Docierają do mnie informacje, że przy rozliczaniu "starych dotacji" stosowane są nowe zasady (np. ceny referencyjne). Bardzo proszę o weryfikację i odpowiedź na pytanie, czy takie sytuacje faktycznie mają miejsce, a jeśli tak, to na jakiej podstawie nowe zasady są stosowane do wcześniejszych dotacji.

Program jest instrumentem mającym na celu poprawę jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych, przy jednoczesnym zagwarantowaniu efektywnego wykorzystania środków publicznych. Zasada efektywności i oszczędności w wydatkowaniu środków publicznych wyraża się w przepisach prawa, obowiązujących w Programie regulacjach oraz umowie dotacji. Stanowi to podstawę do tego, aby ponoszone przez beneficjentów koszty, objęte wsparciem ze środków publicznych, w ramach realizowanych przedsięwzięć, były optymalne, tzn. były ponoszone w szczególności w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Działania beneficjenta w ramach przedsięwzięcia, w tym także wybór rozwiązań najbardziej efektywnych, powinny być realizowane z należytą starannością.

Wfośigw, jako podmioty udzielające dotacji w ramach Programu, wypracowały jednolity standard dotyczący zasad dokonywania oceny racjonalności kosztów poniesionych przez beneficjenta dotacji, jako kosztów niezbędnych do osiągnięcia celu przedsięwzięcia, co wpływa na usprawnienie obsługi Programu i przekłada się na zwiększenie standaryzacji rozliczeń umów dotacji.

Weryfikacja przez wfośigw racjonalności dofinansowania kosztów poniesionych przez beneficjenta dotacji, jako niezbędnych do osiągnięcia celu, przedsięwzięcia odbywa się z uwzględnieniem następujących przepisów i postanowień:

- ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska¹, zgodnie z którą Zarząd wfośigw, jako organ wfośigw, dokonuje wyboru przedsięwzięć do finansowania ze środków wfośigw i środków udostępnionych przez NFOŚiGW dla wfośigw na udzielanie dotacji oraz gospodaruje tymi środkami;
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych², zgodnie, z którą wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, i optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów;
- ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju³, zgodnie, z którą do wydatkowania i rozliczania środków wypłaconych w ramach wdrażania KPO stosuje się zasady wydatkowania i rozliczania przewidziane dla środków publicznych;
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.⁴, przewidującego ustanowienie i wdrożenie środków mających na celu ochronę interesów finansowych i budżetu Unii, w odniesieniu do programów wspieranych m.in. z FENIKS;
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r.⁵, dotyczącego należytego zarządzania finansami Unii oraz przewidujących ustanowienie i wdrożenie środków mających na celu ochronę interesów finansowych i budżetu Unii, w odniesieniu do środków z KPO;
- ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027⁶określającej obowiązki podczas realizacji przedsięwzięcia finansowanego ze środków FENIKS, w tym obowiązek realizacji projektu grantowego zgodnie z założonym celem i odzyskiwanie grantów w przypadku ich wykorzystania niezgodnie z umową o powierzenie grantu;
- ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny⁷, określającej ogólne zasady dotyczące stron stosunków prawnych, zobowiązań umownych, zakaz nadużywania uprawnień, obowiązek dochowania należytej staranności.

NFOŚiGW przygotował również komunikat informacyjny, który jest wynikiem dialogu NFOŚiGW i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z wykonawcami, który został opublikowany na oficjalnej stronie internetowej Programu⁸. Działanie takie ma na celu zwiększenie transparentności procesu.

¹ art. 400k ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.)

² art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1530 z późn. zm.),

³ art. 14lp ust. 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 324 z późn. zm.),

⁴ motywu (70) preambuły Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizyjowej (Dz. U. UE. L. z 2021 r. Nr 231, str. 159 z późn. zm.),

⁵ motywu (53) oraz (72) preambuły Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz. U. UE. L. z 2021 r. Nr 57, str. 17 z późn. zm.)

⁶ art. 41 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. poz. 1079 z późn. zm.)

⁷ art. 5, art. 56, art. 3531, art. 354, art. 355 oraz art. 750 w zw. z art. 734 i nast. ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1061 z późn. zm.)

⁸ <https://czystepowietrze.gov.pl/wazne-komunikaty/przyspieszamy-wycene>

Z wyrazami szacunku

Krzysztof Bolesła
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości: Departament Spraw Parlamentarnych, Kancelaria Prezesa Rady
Ministrów